

ОСТАП
ДРОЗДОВ

№ 12

роман

Остап Дроздов

№2

**ВИДАВНИЦТВО АНЕТТИ АНТОНЕНКО
ЛЬВІВ**

ББК 84 (4 Укр) 6-44

Д-75

Остап Дроздов

№2

Роман

Часова амплітуда роману Остапа Дроздова «№ 2» — від початку ХХ століття до дня завтрашнього. Географічна амплітуда — від рідного Львова й голодоморного Приазов'я до діаспорного Неаполя і далекої Австралії. Та попри хронологічний і локаційний розмах — стежки усіх головних героїв (бо не головних у романі немає) приводять до Країни. Найголовнішим, центральним персонажем роману є Країна як така. Не У, а просто Країна, яка то мотивує, то дратує, то зачаровує, то обурює, то ошчаслиплює, то виштовхує. І що би не переживали персонажі роману в приватному житті, усе одно вони гостро відчують крижаний подих Країни, від якої нікуди не дітися і яку ти мусиш полюбити навіть усупереч...

Усі права застережені. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це **ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко»**.

ISBN 978-617-7192-73-1

© Остап Дроздов, текст, 2016

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2017

Анотація від автора:

Я не хотів писати цієї книги. Боявся самого себе зне-навидіти. Боявся втонути у липковинні власної невіри. Боявся запливти за буйки громадянського тролінгу і перетнути межу. Хтось угорі, хтось несамовито абстрагований помістив мене саме в цю чорноземну цятку на глобусі і змусив боятися, щосекунди боятися казати все, що думаю. Мене ніхто не запитував, чи готовий я присвятити себе осенсовленню безглуздя, яким нафарширована моя защемлена країна, яку до щему люблю. Мене ніби лабораторним пінцетом приземлили в сам осередок демосу, який свою історичну місію вбачає в колективному нещасті. Мене кровно зв'язали з країною, яка ганяється за туманами і не хоче просто жити, жити просто. Я половину життя розтрачаю на загнuzдання, втишення, упокорення своєї нетерпимості до всього того, що я питома люблю, люблю беззастережно. Я не хочу сприймати свою країну як шараду, як криптос, як код, як одвічний компроміс між «аби не гірше» і «та ну його...». Мені потрібна відстань, санітарно-захисна зона. Боротьба за щастя в моїй країні дорівнює боротьбі проти себе, проти своїх ментальних пасток, національних вірусів, і я цю боротьбу веду в герметичній дезінфекційній амуніції, лякаючи всіх довкола. На мене можна тицяти вказівним пальцем, мене можна скеровувати середнім, мене можна підбадьорювати великим, проте мені це вже не допоможе — я занадто далеко зайшов, я занадто глибоко вкоренився, я занадто полюбив.

— Я вам скажу те, чого інший ніколи не скаже.

У мої очі прискіпливо, на межі з просвердлюванням, дивляться кількасот пар молодих очей. У своїх анотаціях вони презентують мене як «відомого й епатажного журналіста й письменника», і ця вивіска вже давно пішла попереду мене, тож доводиться наздоганяти й не розчаровувати. Цього разу навпроти мене — юні стипендіати якоїсь-там американської програми. Близьк і віза в очах. Я знаю, чим їх зачепити.

— Життя одне. Воно дійсно одне. Другого у вас не буде, навіть якщо ви буддист і щиро вірите в реінкарнацію. Своїми теперішніми чуттями ви досягнете лише одне життя. Тому якщо ви маєте таку нагоду — виїжджайте звідси. Ви не зобов'язані бути нещасливими тільки за компанію з іншими. Ви почули мене? Ви не зобов'язані розділяти нещасливе життя лише з міркувань солідарності.

Майже на кожній зустрічі з молоддю неодмінно заходить мова про еміграцію. Вони не бачать себе тут, і ставлення до своєї зради їх розділило: одні вважають це напrawdę зрадою, яку слід притлумлювати, а інші навпаки — накручують себе до повномасштабного несприйняття своєї країни, щоб потім легше було зраджувати. Своїми словами я потрапляю в обидва табори: перші кайфують від неприхованої сублимації своїх власних переживань, і їм потрібні чужі вуста для своїх колючих думок; а другі знаходять у мені прекрасного однодумця з таким же молодечим запасом цинізму.

— Валіть звідси, якщо не бачите перспектив. До ваших послуг планета Земля. До ваших послуг 193 країни. Ніхто не зобов'язаний жити там, де народився й виріс. Ці часи вже давно минули, перед вами глобальний світ. Якщо вам не вдається реалізуватися у своїй країні — ви нікому нічого не зобов'язані. Робіть своїми чужі країни.

Знаходьте щастя там, де можете знайти. Ніхто не має права зачиняти вас у клітці й систематично обрізати крила, присипаючи їх кровоспинною пудрою. Життя одне, і глобус теж один.

Мене тут запам'ятають. Це видно по тому, як ці молоденькі світлі очі поїдають людину, яка від імені присоромленого диявола вголос артикулювала все те, що вони хотіли би перекласти в чужі вуста, бо так безпечніше.

— Це не заклик. І не порада. Це — зазначення однієї з ваших перспектив, яку ви маєте тримати в умі. Всі виїхати ніколи не зможуть, бо комусь же ж треба тут дітей робити, — на цих словах вони зазвичай зарум'янюються. — Та якщо серйозно, то ніщо і ніхто не має права дорікнути вам на випадок, якщо ви захочете валити звідси, з країни колективного нещастя й загроз. Це ваше право, право вільної людини. Єдине прохання — вертайтесь. Але — іншими. Тааам, — коли я кажу слово «там», то маю на увазі інший світ із розряду мрій, тому слово «там» стає збірним кодом, — тааам ви маєте стати тим, ким ви ніколи не станете тут: європейцями. Неможливо навчитися європейськості у країні відсталого совка. Тому — їдьте і заражайтеся європейськістю тааам. І вертайтесь, щоб заразити нею всіх нас. Ми почекаємо. Ми нікуди не дінемося з цього штормового корабля без капітана. І не хвилюйтеся, ви — не щурі. Ви — ті кращі, кого треба рятувати в першу чергу, бо рятівних надувних човників на всіх не вистачить.

Вони — машиністи без поїзда, гармати без війни, січні без снігу. Вони себе ненавидять за власне зрадництво, яке підступно проростає в них із кожним ударом об залізобетон їхньої країни. Їхні хромосоми вже безвізові, і вони не розуміють, чому тут усе навиворіт, чому вони мають щодня реабілітовувати очевидні речі. Вони дуже люблять свою країну перепон. Розмірена й убивча їхня любов. Вони вбивають свою країну своєю

ж любов'ю, а на відстані любов облагороджується. У кожній аудиторії завжди знаходиться дівчина, чомусь власне дівчина, яка підніме руку і в'їдливим голосочком демонстративно запитає:

— А чому ви досі тут?

— Хороше запитання. Інакшими словами, чому я досі не звалив звідси?

Дівчина закиває головою, задоволена собою, вся аудиторія візьме скальпель до рук і покладе мене під мікроскоп.

— Тому що я не можу отак просто покинути своє робоче місце.

Вони ніколи не зрозуміють моєї відповіді. Ніколи. Моя країна — це моє робоче місце. Я працюю з нею, вона є моїм об'єктом зусиль і місцем надзусиль. Покинути робоче місце — це лишити червону кнопку напризволяще. Не можу. Не зараз.

Коли народилася моя країна, мені було 12. Я був у туалеті. Аж раптом — почув оплески. Вони долинали, мов крізь марлеву пов'язку, як із іншої реальності, відділеної ширмою, адже досі мені ще ніхто не аплодував за цим ділом. Я вибіг на звук визнання і застав біля лампового телевізора маму в позі одержимої.

— Є! Є! — вигукувала вона, і то не був реп. То було проголошення незалежності.

Я нічого не міг зрозуміти. За тиждень — знову школа, останні казкові дні канікул, які чомусь минали набагато швидше, ніж усі перед тим, недограні футбольні баталії моєї вулиці Калініна проти сусідньої вулиці Гудкова (я не знав обидвох), недокуплене канцелярське причандалля, відсутність трьох підручників — очікування першOVERесня ще більше натягувало тятиву десь унизу живота, вона холодною, крижаною грудкою вистуджувала моє останнє літо без своєї країни. Я й не знав, що я її не мав.

— Не зрозумів, — завмер я біля кінескопа і мимоволі окреслив стан мільйонів своїх співвітчизників на десятки років уперед.

Я дійсно не міг зрозуміти, чому цей день за тиждень до осені мав означати щось кардинальне. Якщо сьогодні народилася моя країна, то чим було все те, в чому я жив донині? Я відчув себе обманутим. Мені здалося, що з-під моїх 12-річних ніг вибили ґрунт, і я повис у невагомості без назви. Я відчув себе переношеним немовлям, весь у висохлому слизі, з непропорційно перезрілим черепом без відповідей на питання: «І що тепер?».

— І що тепер? — на це запитання ніхто навіть не відреагував.

Цей день, який почався з оплесків у туалеті, ліквідував мою систему орієнтацій у часі. Моє дитинство текло поза часом. Позачасся було моїм найвищим благом, на вершину якого я вже ніколи не зйду. Я жив поза часом, незграбно розбиваючи його на умовні відтинки між протяжним «Їсти-и-и-и!» і «До ха-а-ти-и-и!». Час мене не знав, він на мене не зважав, він мене не обкрадав, він, я підозрюю, мене навіть поважав, тому що був для мене сакральною відсутністю. Я жив у лінійному векторі росту, а не старіння, фізіологічного розвитку, а не реалізації, і я був зятим марнотратником, а час обожнює саме таких. Час вибачив мені навіть те, що з часом я починав його заокруглювати в дугу, від чого мій малий невинний світ почав ділитися на цикли-фази від школи до школи, від чверті до чверті, від контрольної до контрольної, від вересня до червня. Лінія мого часу розбухла до ідеального кола, і воно постійно мене повертало до вже пройденої точки на цій сферичній ігровій дошці. Тож коли ця рівновимірنا циклічність почала мені набридати, я перетворив коло на яйцеподібний овал. Так завжди стається, коли ти злишся на те, що нецікаве чомусь затягується і є довшим від цікавого. Мій овал неоковирно перевертався

через голову і трошив усі мої уявлення про справедливість. Я поволі прощався з безвідповідальною тратою того, чого в тебе нема і чого ти не відчуваєш. Я втратив блаженний стан позачасся.

Відсутність часу співпала в мене з відсутністю країни. Я почувався щасливим, коли не знав свого громадянства. Я знав, що моя країна зветься Україна, а держава — СРСР. І це мене влаштовувало, тому що жив я у країні, а не державі. Мені подобалася ця шизофренічна розщепленість, яка рятувала від зайвих запитань на тему, чому країна в нас шикарна, а держава — зло. В кінці серпня, коли я вийшов із туалету, сталося неоправне: моя країна почала називатися так само, як і держава, і я відчув, як за мною клацнули дверцята клітки. Поява одержавленої країни започаткувала новий час, і це було неприємно. Мене охопив нестерпний сором за прожиті 12 років без назви, без ідеї, без заголовка, без часу.

Сором — це душевний енурез, ти його не контролюєш, він є твоєю несвідомою помстою за невротичну атмосферу навкруги, створену не тобою. Кілька останніх днів ми аж до ночі дивилися на виступи гекачепістів, це було бездарно й нудно. Зі старого часу я виніс різьбу відразу до високих державних діячів та інших старих пердунів, які в моєму телевізорі виглядали напівмертвими манекенами, у квадратних піджаках, із зачесаним назад бюрократичним волоссям, у грубих окулярах, зі скляним поглядом, спітнілі, з крупними порами на шкірі обличчя, вони щось верзли нудно, зтягнуто, довго й монотонно, вони безцеремонно крали мій час, заповнювали своєю передсмертною в'ялістю весь ефір, і я ніяк не міг збагнути, як таке безталанне видовище може бути настільки важливим.

Для мене зникло поняття «вчора». Того серпневого вечора не існувало вчора й позавчора. Я відчув, що існує лише завтра й попереду. Я захлинався ейфорією

від абсолютного заперечення минулого, навіть не заперечення — а скасування. Відлік нового часу ввійшов у моє життя разом із моєю країною, і це нагадувало новорічну ніч у сам розпал паркового літа, бракувало лише голубого огонька і конфеті. Скасування минулого було хорошою винагородою за пристосування до нього. Я наївно вірив, що час теж сам себе скасував. Якби минуле мало матеріальний вираз, я його спалив би того ж вечора. Це було би чудове самоспалення.

А ось мої студенти — з покоління нового часу, де вже існує їхня країна як даність, як непорушна об'єктивність, як дощ за вікном, як захищений секс, як державний вихідний наприкінці серпня. Вони виростили в уже атрибутивному часі, посеред клейнод, стягів і гербів, вони набували громадянства вже в момент свого зачаття, а не в 12 років. Вони не мали потреби виривати себе з п'їтьми скасованого минулого, відтятого історичним збігом обставин. Вони не святкували мить народження своєї країни. І я їм заздрю. Я теж хотів би не мати історії ДО, яку не довелося б переосмислювати так засадниче. У них немає віджитої історії ДО своєї країни, тому їм легше її цуратися. Над ними не височіє страх бездержавності, тому вони лабільніші до пересування світом без жодних зобов'язань. Їхнє тіло прагне найвищого комфорту, їхній час вимагає вчасності, їхні мрії є напрочуд тактильними й оречевленими, і мені з ними значно простіше, ніж було з радянськими однокласниками, які слину пускали, побачивши яскравий фантик.

— Я не можу отак просто покинути своє робоче місце, — моя відповідь ніколи не потрапить у їхні серця.

— Ви маєте на увазі свою роботу, через яку не можете виїхати за кордон?

Я ж казав, вони не розуміють.

— Тут справа не в місці праці. Життя в моїй країні — це робота для мене. Я дослідник дна. Я пишу хроніки регресу, мені це подобається. Скажу вам по секре-

ту, — на цих словах вони зазвичай підпирають голівки долонею в очікуванні чергової story, — мене завжди вабила естетика занепаду, естетика загнивання. Чорнобильська зона для мене красивіша від скансена просто неба, де білі лебеді й підстрижені самшити. Розпад і деконструкція особисто для мене завжди були тими енергіями, які додавали життя. Всі помилки найкраще видно саме на етапі загнивання. Тоді все виходить назовні і смердить. Лінії відвертаються, затуляються й відводять очі, а розумні мусять це дослідити, інакше лінії заснують нову реальність із тих самих мікробів, які зруйнували попередню. У суспільних процесах краса невдач є абсолютною. Я бачу, як міліє мій народ, як дрібнішають перемоги, як бездумно втрачаються шанси — і мене переповнює нездоровий азарт розкусити розгадку цієї неповносправності, цієї фатальної неспроможності, цієї немочі.

— А можна питання? — це вже хлопець із першого ряду, з модною борідкою.

— Можна.

— Ми вже досягли дна?

— Дна не існує. Падіння може бути безкінечним. Воно і буде безкінечним.

На мій спецкурс в університеті відбою нема. На презентаційній лекції я одразу ж попередив, що є закінченим лібералом і не визнаю академічної педагогіки.

— Мені по барабану, чи після мого спецкурсу ви знатимете щось. Мене взагалі не цікавлять ваші знання. Я в них не вірю. Їх неможливо й не потрібно оцінювати, тому що в сучасному світі цінуються не знання, а розуміння. Ваші знання мертві без розуміння. Я не збираюся ранжувати вас за допомогою приблизних оцінок 5, 4, 3. У мене не буде відмінників і двічників. У мене будуть ті, хто хоче щось розуміти, і ті, хто не запишуться до мене. Ті, кого я зараз підкупив, мають приходити на мої заняття без зошитів, без ручок, без

конспектів — лише з гаджетами і портативним wi-fi. Ми будемо спільно думати і напрацьовувати своє розуміння сучасного світу за допомогою інструментів сучасного світу. Організуєте wi-fi?

— Організуємо!!

— Далі. У моїй аудиторії не існує неправильних думок. Навіть якщо ви будете колективно помилятися, я це свідомо захоочуватиму, оскільки колективна омана — це і є рецепт суспільства, а ви ж його члени, правда? У моїй аудиторії не існує правди в однині — існує множинність правд, і в кожного вона буде своя, і культ поваги до іншої правди буде суворо дотримуватися. Усе зрозуміло?

— Зрозуміло, — хором і натхненно.

— І ще. На мої лекції, будь ласка, одягайте сандалі на босу ногу, а не на шкарпетки.

Записалася більшість, навіть ті, що в шкарпетках. Зараз усі вони сидять навпроти мене і навіть не здогадуються, що це вони мене навчають. Я до них, як до магнітного ватману, прикладаю свої умовиводи про сучасну генерацію і вивчаю реакцію. Я хочу тріпачкою вибити з них усю цю шкільну муть-каламуть правильних імпотенцій. Я бачу, як із них скапує пафос національного виховання, і цей процес санації доводить мене до блаженства. Іноді мені здається, що через необачну самовпевненість я кинув виклик цілій системі, яка роками псує юні душі, роблячи їх традиційними у шапці й кожусі. Проти мене — відполірована до лиску шевченкіана, франкіана й лесяукраїнкіада. Усі вони озброєні святістю рядків і бронзовими п'єдесталами. Усе, що я їм протиставляю, — критичне мислення, оперте на герменевтику дня сьогоднішнього, а не двохсотлітньої давнини, коли не існувало антибіотиків, люди боялися пневмонії, дитяча смерть була повсюдним явищем, а страждання вважалися гарантованим квитком до раю. Я розумію, що мої студенти начиталися слабеньких і

шкідливеньких повістей зі шкільних хрестоматій, де нормальну кобіту, яка захотіла вийти заміж за багача, всім селом колективно взули і назвали зрадницею, тому що «ти маєш вийти заміж лише за бідного, тому що бідний — це чесний». Країна досі виховує бідних чесних і чесних бідних — тому й тріщить по швах.

Я ж бачу, що мої студенти — з епохи інтернету й авіалайнерів, на них узагалі не лягає національне лузерство зі сторінок повістей, і тому вони так охоче відгукнулися взяти участь у витверезному сеансі. Їхня матриця — страдницька. Матриця другого номера. Матриця країни, яка нічим видатним не увійшла в історію, бо донедавна була відсутньою на всесвітньому параді держав. Переді мною не молоді люди, а трилітрові слоїки з медом. Вони вщерть, по самі вінця заповнені приторним елеєм. Вони — ніби переповнені соти, не здатні вмістити в собі декалітри зацукрованої фруктози. Інтоксикація правильністю сягає такої позначки, що вони ладні хоч завтра відректися від своєї країни, шматувати її, безбожно тролити, відрізати від себе нецікаву спадщину, і саме для цього я тут — не дати їм цього зробити, зупинити їхній рвучкий норів і змусити по-свіжому відрефлексувати все те, що їм уже набило оскомину. Я — їхній фестал і панкреатин, щоб допомогти перетравити важку їжу національної історії. На крайній випадок — галоперидол, який чинитиме рятувну протиблювотну дію і припинить галюцинації та маячню. Що більше я розмовляю про це зі студентами, то виразніше бачу, як їм нудно в сонні національних героїв, як їх верне від поклоніння вторинним явищам, які взагалі є не значимими у планетарному вимірі.

— Де моя тріпачка?

Інвентаризація людських типажів — ось чим я займаюся на своєму робочому місці. Наступна моя лекція буде про абаптацію. Це такий біологічний термін, протилежний до адаптації. Абаптація — це коли всі

засадничі ознаки організму зумовлені попередніми поколіннями свого виду. Це тоді, коли ти є тим, ким були всі попередники, без спроможності зламати програму. Ти просто-напросто відтворюєш/повторюєш усі ознаки попередніх видів, ти заново носиш їхню шкіру, навіть якщо вона замала, тисне й не пасує для нового часу. Моє робоче місце — заповідник абаптації.

Я виріс у країні, де основна популяція людей навіть перефарбуватися як слід не могла, бо з-під фарби нахабно проривалася іржа старого часу, вона ставала візитівкою кожного, хто напоказ хотів вичавлювати із себе когось попереднього, та насправді лише посилював його, робив його ще більш хамелеонним і стійким до потрясінь. Половину свого свідомого життя я бачив, як люди хотіли скинути з себе нарощену шкіру совка, але це перетворювалося на оздоровче линяння, після якого шкіра виглядала ще пружнішою і новішою. Усі спроби перекреслити свою вдачу закінчувалися жирним підкресленням підметів і присудків, які й визначали світогляд совка. Совок демонстрував віртуозне пристосування до нового дня, він безапеляційно ставав новим днем, витісняючи слабші й кволіші культури.

Коли народилася моя країна, я думав, що це буде немовлятко, яке захоче жити з нуля. Та цей двобій було програно в той момент, коли нова, свіжа країна захотіла бути старою бабусею з тисячолітнім родоводом. Замість того, щоб рвучко відтяти собі шлейф історичних прірв, нова країна зробила все навпаки — вона волонтаривно назвала себе спадкоємицею, наслідницею давно спочилих історій, що перетворилися на прах-тлінь. Нова країна замість того, щоб вільно літати, добровільно одягла на ноги заіржавілі кайдани. Навіщо це було робити, дурепо? Навіщо було прив'язувати свою пуповину до викиднів? Навіщо державні аборти попередніх століть було називати своєю звитягою?

Моя нова країна народилася старушенцією, історичним і моральним гулліввером, наповненим гелієм; він вважав, що, наче атлант, підпирає небосферу, але на вечір він здувся, перетворившись на поморщену мішковину. Моя нова країна з першого свого дня не випломінювала молодощів, не влаштовувала гонитву максималізмів, не пахла юнню, не виказувала своїх амбіцій. Вона одразу пахла старою шафою, нафталіном і пліснявою. З неї сипався щедрий порошок присвоєних тисячоліть, і я бачив, як совкові неуки зациклилися на цьому, і припинали родовід, мов козу, на прив'язь, і навкруги ширився трупний запах усіх розстріляних-вищених-зраджених. Коза церкала в поливане відро гірку отруту лузерства, бо нічого іншого не могло вирости на цьому торфі сліпої, нічим не підкріпленої віри у свою обраність. Нова країна, щойно народившись, ходила з оберненою назад головою. Вона одразу народилася згорблена, поморщена, вона чалапала хворими кінцівками, зі старечим костуром, і це не була шляхетна різьблена тростина-скіпетр — ні, це був простий патик, підібраний на бездоріжжі. У валянках, бо в ноги зимно, у шерстяній накидці, поїденій міллю, у замотаній хустці, щоб не було видно залисин. Нова країна хотіла бути тисячолітньою — вона нею й стала: країною беззубих, покірних, змучених життям старців, які воліють мати спокій замість розвитку, сидіння замість бігу, хропіння замість танцю, спогади замість мрій. Нова країна потребувала реанімації в момент своєї з'яви. Вона якщо кудись і крокувала, то в напрямку хоспіса. Я нічим не міг їй допомогти ні тоді, ні зараз. Я безсилий чимось допомогти. Я не геронтофіл.

Моє робоче місце населяють люди з каменю і люди з паперу. Кам'яні люди мають взаємні претензії до паперових; камінь і папір приречені на перманентні непорозуміння; камінь і папір відчайдушно хочуть творити єдину органіку; камінь і папір намагаються дружити й родичатися, вони сиротливо туляться один

до одного, обмінюючись ранами; камінь і папір усе чудово розуміють, камінь і папір не дурні — просто їм нікуди дітися з цього акваріуму підігрітих ілюзій. Я стою між цими двома фактурами, почергово кам'яниючи й макулатурячись, і мій акваріум уже не витримує, він не залізний. І я не залізний...

2

Автобус марки Neoplan дуже не пасував до монумента Слави. Величезне вимите лобове скло по-комашиному витріщалося на радянський пам'ятник, намагаючись знайти підказку, чим нова порція вояжерів-пасажирів відрізнятиметься від попередньої. Автобус марки Neoplan щоразу залишався розчарованим, бо в своєму череві він укотре перевозив одні й ті самі сюжети. Він уже звик бути транспортом чужих утеч, він уже навіть полюбив цю роль шестиколісного засобу звільнення людини від країни.

Автобус привідкрив свою лівосердечну частину, щоб у багажний сегмент помістити акуратні лискучі валізи на коліщатках. Дякувати Богові, час базарних торб у синьо-голубу клітинку минув, і нинішні пасажери втікають зі своєї країни значно респектабельніше. Я хотів був узяти зі собою одну з таких валіз, точніше позичити під чесне слово, але вчасно опам'ятався. Все-таки в Неаполі я пробуду лише тиждень, і навряд чи в 40-градусну спеку мені потрібні будуть кілька пар штанів, безрукавок чи костюм black tie. Усе найнеобхідніше я втрамбував у похідний наплічник, який і ліг першим на автобусне днище.

— Ви теж на Італію? — котрась із майбутніх героїнь цієї книги, мабуть, запримітила мене і вирішила вступити в контакт.

— Теж, — лаконічно відповів я, а подумки зауважив: «І ці люди ще ображаються, коли кажуть “на Україні”»

замість “в Україні”». Уголос я свою претензію не висловив — ще буде не одна нагода попереду.

— А ви там до кого? — є така категорія мандрівників, які заповнюють дірку в часі активним спілкуванням.

— Може, я вам краще допоможу закинути багаж? Як ви скажете? — я вирішив сповзти з режиму детального інформування.

— Не треба.

Зріла пані, рівномірна засмага, домінантність струменить із кожного слова, спортивна пляшечка негазованої води з дозатором — у нижній боковій кишені шортів капрі, нижчих за коліна. Неподалік купчилися люди, і з більшості з них просто парувала траурна нетерплячість. Вони не могли дочекатися відчалування автобуса, це прочитувалося в їхніх позах і виразах обличчя. Відчувалося, їм просто треба перетерпіти цю мізансцену прощання й кінематографічного махання вслід, треба зібрати в кулак усі театральні здібності, навіть не здібності, а задатки — ці потенційні можливості, які слід проявити саме тут і зараз, на цій бруківці біля монумента Слави тих, хто збираються їхати до кращого і кращих, а вони залишаться вдома, де комунальні послуги дорівнюють місячному заробіткові. Ті, що збиралися в дорогу, чудово це розуміли, вони вже не тутешні, і тому їм легше. Люди з каменю. Ті, хто залишався, теж це чудово розуміли, вони ж бо доземно тутешні і їм навіть пасує легка ненависть до тих, хто пакує валізи в багажне відділення.

— Я Рома.

Я не зразу зрозумів, що вона представилася. Її звати Рома, й це ім'я напрочуд личило ситуації, зважаючи на те, в яку (на яку) країну ми вирушимо за кілька хвилин.

— Ви можете не називатися, я вас упізнала.

Світ клином на Ромі не зійшовся, тож я роззирнувся довкола. На цьому вимощеному п'ятачкові, звідки

Neoplan повезе нас в іншу галактику, панувала обстановка двояких станів. Різні, а найчастіш антонімічні, протилежні відчуття кипіли у змореній львівській духоті, і це бухтіння суперечливостей кислотою опікало кожного, кого моя країна зібрала на цьому місці. Ті, що залишалися, плакали, роздерті внутрішнім сум'яттям. Ті, кого проводжали, плакали, тому що не можна не плакати, коли тебе проводжають плачучи. Плач породжував інший плач, сльози множили одна одну, запускаючи ланцюговий ефект, і атракціон обов'язкових емоцій підминав під себе навіть водіїв, які за цей час краще би прочистили фільтри кондиціонера. Показовий трагізм прощання набував гротескного виміру, він осідав на довколишніх каштанах, поїдених паразитарною міллю, і я себе зловив на думці, що просто зараз перед моїми зіницями розігруються дуже красиві, емоційно ємні ескізи на тему невідворотності. Мене завжди чарували сцени, коли екзистенційна безвихідь робила людей щасливими.

Пасажири вмошувалися до автобусного салону, а покинуті ними родичі зітхали з полегшенням і великі надії покладали на Western Union.

— Усі на місці?

Водій не став чекати відповіді тих, кого немає, і зачинив пневматичні двері. Я думав, що сидітиму поруч із Ромою. Однак помилився. В автобусі виявилися вільні місця, і моя супутниця мерщій пересіла на котресь із них, поки інші пасажири не запримітили їх. Я подумки подякував Ромі за таку метикуватість, адже вночі матиму змогу кантуватися в напівскрученій позі гусениці не на одному кріслі, а бодай на двох. Для людини, яка тяжко переносить довгі переїзди, це вже не абищо.

Повітря в механізмі приводу пшикнуло, і салон автобуса від'єднався від атмосфери площі, просякнутої прощанням. За автобусними шибамі zostалися живі

вішаки для одягу, вони виконали свою місію виряд-жальників, вони відплакали свою вдячність і пішли рахувати євро, залишені такими, як Рома, для різних потреб.

— Двічі в одну річку не ввійдеш... — із динаміків лунає відомий шлягер співачки, яка вийшла заміж за австралійця і зараз щасливо мешкає на зеленому континенті в містечку, яке називають раєм для сер-фінгістів.

Я ненавиджу цей стан вирушання в далеку дорогу, мене ураганно сколихує плавний старт транспортного засобу, який насправді не просто починає якийсь-там навігаційний маршрут, а перегортає цілу сторінку. За вікном не просто калейдоскоп ландшафтних перспектив рідної країни — за вікном зміна цілком реальних життєвих перспектив, і ти заздалегідь знаєш, що порівняльний аналіз буде явно не на користь твоєї країни, з якою ти прощаєшся мовчки, під шурхіт автобусних шин по розпеченому асфальту, під неперервну лінію зарослих узбіч. Виїхавши за межі урбаністичного простору, я медитую саме на цю вперто одноманітну лінію узбіч у некошених бур'янах і напівчагарниках, вона мене рятує від цілковитого провалу в спомини. Я хочу вистрибнути крізь цей триплекс, багат шарове безпечне скло, яке перетворює тебе в пасивного спостерігача буденного надвечір'я у придорожніх селах уздовж маршруту на Неаполь. Хтось завмерло сидить на лавці, наче сфінкс, хтось виносить їсти псові і чуває його за вухами, хтось злазить із ровера, хтось зафіранює вікна — усі ці «хтось» є моїми земляками, які живуть за півметра від багнуки і справно ходять на кожні вибори білбордів. Я інстинктивно боюся відірватися від мерехтливої ризи узбіч, щоб не заразитися панахидою.

Панахида.

Десь так можна описати той дух, який усівся поруч зі мною, на вільне місце в цьому автобусі. В салоні

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.